

KAMENOVANA CRKVA SV. NIKOLE U PRISTINI

Gracanica, 11. maj 2003. god.

Eparhija rasko-prizrenska i kosovsko-metohijska najostrije osudjuje sinocnji napad kamenicama albanskih huligana na crkvu Sv. Nikole u Pristini. Napad je prema izvorima ERP KIM u Pristini bio zestok i dogodio se sinoc, posle prvog mraka. Prilikom kamenovanja hrama polomljena su stakla ove crkve koja je podignuta pocetkom 19. veka na temeljima starog pravoslavnog manastira Sv. Nikolaja, koji se na ovom mestu pominje u istorijskim izvorima jos iz 16. veka.

Ovo, nazalost, nije i jedini napad na crkvu Sv. Nikole u Pristini koja je nakon zavrsetka rata 1999. godine vise puta bila meta vandalskih napada. Do sada je takodje zabelezeno i vise napada na nedovršeni hram Hrista Spasa pored Univerzitetske biblioteke. Sve do pre mesec dana crkva Sv. Nikole je bila pod stalnom zastitom KFOR-a. Cim je straza uklonjena pocela su provokacije. Episkop Artemije je licno pismenim putem upozorio medjunarodne predstavnike u Pristini da bi KFOR ponovo morao da obezbedi hram i parohijski dom. Nazlost na ovaj apel nije usledio pozitivan odgovor i crkva je zajedno sa nekoliko preostalih srpskih domova oko nje ostala bez stalne zastite.

Jucerasnje kamenovanje crkve u Pristini jos jednom je pokazao da uklanjanje obezbedjenja oko hramova koji se nalaze u zonama rizika predstavlja opasan eksperiment koji moze da dovede do ozbiljnih i nezelenih posledica. Dovoljno je da se prisetimo miniranja pravoslavne crkve u selu Ljubovo kod Istoka i napada na crkvu u Djurakovcu u decembru mesecu prosle godine.

Eparhija hitno zahteva od UNMIK-a i KFOR-a da se preduzmu odgovarajuce mere kako bi se ovakvi napadi ubuduce sprecili i crkva Sv. Nikole obezbedila za potrebe preostalih dvestotinjak pravoslavni vernika koji na bogosluženja i dalje odlaze u pratnji KFOR-a ili policije.

ERP KIM Info-sluzba

Iz kancelarije Eparhije rasko-prizrenske

KOMENTAR

NASTAVLJA SE ETNICKI TEROR NA KOSOVU I METOHJI

ERP KIM Info-sluzba

Gracanica, 10. maj 2003.

Na Kosovu i Metohiji i dalje postoje dve realnosti koje jedna s drugom imaju malo sta zajednicko. S jedne strane cuju se zvanicne izjave pojedinih medjunarodnih predstavnika i lidera kosovskih Albanaca u kojima se govori o stalnom poboljsanju situacije i o potrebi da se sto pre prenesu odgovornosti UNMIK-a na lokalno stanovnistvo. S druge strane, za kosovsko-metohijske Srbe, a vecim delom i za druge ugrozene manjinske zajednice koje i dalje zive u opsadnom stanju, situacija ne samo da se ne menja na bolje, vec zivot realno postaje sve tezi, a buducnost sve neizvesnija.

STARICA NADJENA U LOKVI KRVI

Uoci vaskrsnjih praznika, na Veliki Petak 25. aprila albanski huligani surovo su pretukli Srpkinja Smiljku Andjelkovic (66) u njenoj kuci u Lipljanu. Napadaci su upali oko 17 sati u kucu Andjelkovic i Smiljki Andjelkovic, koja je u to vreme bila sama, naneli teske telesne povrede. Kada je njen suprug Ljubinko Andjelkovic stigao kuci, zatekao je suprugu kako lezi u kuhinji u lokvi krvi, a krvava je bila i stolica kojom je, kako se cini, starica vise puta udarana u glavu. Prva pomoc joj je ukazana u bolnici 'Simonida' u Gracanici, gde su lekari konstatovali teske povrede lobanje. Porodica Andjelkovic je vec odavno izlozena pretnjama lokalnih albanskih ekstremista koji pod svaku cenu zele da otkupe njihov stan i prinude Andjelkovic da se iseke iz Lipljana. Ovaj napad izazvao je dodatnu uznemirenost u ovoj opštini centralnog Kosova u kojoj preostalih nekoliko hiljada Srba vec cetiri godine zivi pod konstantnim etnickim terorom albanske vecine.

Istog dana albanski policajci, pripadnici Kosovske policije (KPS), bez ikakvog konkretnog razloga, gotovo pet sati drzali su konvoj srpskih autobusa i vozila na administrativnoj granici Kosova i Metohije kod Podujeva. Iako je konvoj imao redovnu pratnju KFOR-a, koja je trebalo da ih sprovede do Brezovice kako bi sa svojom rodbinom proslavili nastupajuce praznike, Kosovska policija nije dozvolila prolaz vozilima. Tek nakon intervencije predstavnice Eparhije rasko-prizrenske gdje. Svetlane Stevic u sedistu UNMIK policije u Pristini albanski policajci su pustili srpski konvoj da produzi svoj put.

DELA SRPSKE KNJIZEVNOSTI U KONTEJNERIMA ZA SMECE

Istog dana, kada su pravoslavni hrisćani molitveno obelezavali dan Hristovog raspeca i golgotskog stradanja, stigla je potresna vest iz Gnjilana da su Albanci iz gradske biblioteke izbacili na smetliste oko 1000 knjiga na srpskom jeziku. Medju knjigama koje su se nasle u kontejnerima za smece mogli su se videti naslovi poznatog srpskog nobelovca Ive Andrica, Njegosa i pesnikinje Desanke Maksimovic. Nazalost ovo varvarsko delo koje podseca na paljenje knjiga iz vremena nacizma nije jedini slucaj ove vrste. Neposredno nakon zavrsetka rata 1999. godine i dolaska medjunarodne misije UN i KFOR-a na Kosovo i Metohiju hiljade srpskih knjiga izbacene su iz biblioteka kosovsko-metohijskih gradova u kojima zivi vecinsko albansko stanovnistvo i zapaljene. Slicno se postupalo i sa knjigama iz privatnih biblioteka koje njihovi vlasnici Srbi nisu na vreme stigli da evakuisu. Ovaj najnoviji anti-civilizacijski akt ponajbolje ilustruje stravicne obrise nove drzave koja se uspostavlja na ovim prostorima, nazalost pod upravom i pokroviteljstvom UN. Kosovski ombudsman, Poljak Marek Novicki naredio je hitnu istragu i zalozio se da se preostale srpske knjige zastite od unistavanja. Kao i u slicnim prilikama nijedan predstavnik kosovskih Albanaca nije osudio ovaj cin niti je izbacivanje srpskih knjiga na smetlistu izazvalo bilo kakvu paznju albanske "intelektualne javnosti".

UESTALNI NAPADI NA SRBE U SUVOG DOLU

Samo nekoliko dana posle praznika Vaskrsenja Hristovog, 3. maja, Milan i Milorad Jeftic, mestani Suvog Dola, sela u blizini Kosovske Mitrovice, povredjeni su kada je na njih namerno naleteo autobus kojim je upravljao kosovski Albanac. Medjunrodna policija odmah je uhapsila vozaca koji ovih dana treba da bude izveden pred sud. Samo tri dana kasnije (6. maja) autobus 'Kosmetprevoza' koji je prevezio djake srpske nacionalnosti na relaciji Kosovska Mitrovica-Suvi Do, kamenovali su Albanci. Povredjenih nije bilo, ali je autobus demoliran.

Srbi iz Suvog Dola, ogorceni uestalim napadima Albanaca organizovali su protest 7 maja i zatrazili efikasniju zastitu od albanskih ekstremista. Da bi rasterali 250 okupljenih Srba pripadnici danskog bataljona KFOR bacali su 'suzavac' na mestane ne obaziruci se na prisutne zene i decu. Tom prilikom je povredjena Gordana Jeftic, koja je potom u teskom zdravstvenom stanju prebacena u Medicinski centar u Kosovskoj Mitrovici. Osim toga, pripadnici KFOR-a su prema tvrdjenju lokalnih Srba oduzeli njihov autobus (koji je prethodnog dana bio kamenovan) i koji je do sada bio njihova jedina veza sa Kosovskom Mitrovicom.

Istog dana, albanski ekstremisti naneli su teske povrede taksisti iz tog sela Dejanu Jefticu, od kojih se jos oporavlja u Medicinskom centru u Kosovskoj Mitrovici

KOSOVSKI ZASTITNI KORPUS IPAK UMESAN U TERORISTICKI NAPAD

U medjuvremenu, predstavnici UNMIK-a su konacno zvanicno potvrdili da iza postavljanja eksploziva na mostu u selu Loziste kod Zvecana stoje dvojica pripadnika Kosovskog zastitnog korpusa (KZK). Ova vest pojavila se u jeku sve intenzivnijih pokusaja predstavnika KZK da u javnosti stvore utisak kako ova organizacija treba da bude transformisana u buducu vojsku Kosova. Koordinacioni centar za Kosovo i Metohiju odmah je pozvao kosovske Srbe da ne ulaze u Kosovski zastitni korpus jer je on 'direktni naslednik Oslobojilacke vojske Kosova i organizacija koja stoji iza brojnih teroristickih napada na pripadnike srpske i ostalih nealbanskih zajednica'. 'Svi Srbi treba da budu svesni cinjenice', navodi Koordinacioni centar u svom saopštenju, da KZK pruza 'logisticku podrsku teroristickoj organizaciji ANA, odgovornoj za nedavne teroristicke napade na severu Kosova'. Nezvanicnu potvrdu da KZK zaista ima cvrste veze sa tzv. "Albanakom nacionalnom Armijom", koju je proslog meseca sef UNMIK-a stavio na listu teroristickih organizacija, dali su i medjunarodni predstavnici misije UN koji su obavestili javnost da se zbog umesanosti pripadnika KZK u teroristicki napad u Lozistu otkazuju programi obuke pripadnika Korpusa u inostranstvu. Po tvrdjenju lidera kosovskih Srba famozna ANA je u stvari fantomska organizacija iza koje svojim ljudstvom i logistikom u potpunosti stoji Kosovski zastitni korpus.

OSKRNAVljENO SRPSKO GROBLJE KOD VITINE

Nazalost, ovu crnu hroniku završavamo i najnovijim primerom sknavljenja pravoslavnog groblja u selu Zitinje kod Kosovske Vitine gde su nepoznate osobe potpuno su porusile jedanaest nadgrobnih spomenika. Po izjavi Zorana Stankovica, raseljenog lica, koji je smesten nedaleko od svog sela u susednom Klokotu, sknavljenje nadgrobnih spomenika najverovatnije se desilo za vreme prvomajskih praznika, a medju porusenima je i spomenik njegovom sinu kojeg su albanski ekstremisti ubili pre 4 godine na kucnom pragu. Inace Srbi iz Zitinja morali su da napuste svoje selo u leto 1999. godine pod pritiskom lokalnih albanskih ekstremista i od tada u selu zive samo Albanci.

U svim ovim slucajevima, kao po obicaju, potpuno je izostala odovarajuca reakcija kosovskih institucija koje izgleda vise brinu o tome kako da Pokrajina sto pre postane nezavisna albanska drzava nego u kakvim ce uslovima ziveti njeno stanovnistvo. Postovanje prava nevecinskog stanovnistva, red i poredak odavno su na margini interesovanja vodećih albanskih politicara koji svetu pokusavaju da prikazu potpuno drugaciju sliku koja ne odgovara stvarnosti na ovim prostorima i tako prikriju gorcu istinu da je nakon 1999. na Kosovu i Metohiji uspostavljen rezim terora i etnicke diskriminacije koji traje sve do danas uz precutnu podrsku medjunarodnih krugova.

ZATVORENICI U SOPSTVENIM DOMOVIMA

Da ovi najnoviji incidenti nisu izolovani slucajevi i izuzetak u kosovskoj stvarnosti potvrđuje i najnoviji izvestaj americke organizacije za zastitu ljudskih prava "Amnesty International", objavljen u aprilu mesecu ove godine pod nazivom "Zatvorenici u sopstvenim domovima" u kome se detaljno prikazuje polozaj srpskog naroda i manjinskih zajednica na Kosovu i Metohiji u poslednje dve godine. U do sada najpotpunijem medjunarodnom izvestaju ove vrste detaljno se govori o napadima na nevecinsko stanovnistvo, unistavanju crkava i grobalja, etnickoj diskriminaciji i najbrutalnijem gazenju osnovnih ljudskih prava.

U zakljuccima ovog izvestaja sasvim jasno se istice da UNMIK i KFOR "nisu uspeli u svome radu da obezbede postovanje ljudskih prava ne preduzimajuci blagovremene i odgovarajuće akcije protiv njihovog krsenja" i apeluje se na predstavnike medjunarodne misije UN i KFOR-a da "pocinioce zlocina privedu pravdi i preduzmu efikasnije mere zastite ugrozenog stanovnistva".

Nakon proslomesecnog izvestaja Saveta Bezbednosti UN, u kome se mozda po prvi put ostrijim tonovima kritikuje ponasanje kosovskih Albanaca, a indirektno i sam rad misije UN koja tolerise divljanje ekstremista, ostaje nada da medjunarodna zajednica nece nastaviti da ignorise katastrofalnu situaciju koja vec cetiri godine postoji pod njenim protektoratom.

Koliko ce ove reci kritike i upozorenja generalnog sekretara UN Kofi Anana naci odziva medju predstavnicima misije UN i KFOR-a, kao i medju lokalnim stanovnistvom ostaje da se vidi u narednim mesecima koji su od kljucnog znacaja za sudbinu ovog jedinog preostalog kriznog zarista na Balkanu.

S.M.D.

SRBI NA KOSOVU I METOHIJI

U Kosovskom Pomoravlju, na pola puta izmedju Gnjilana i Urosevca, nalazi se selo Cernica, u kojem danas zivi 387 Srba. Do pre cetiri godine Srba je bilo duplo vise, a Albanaca nekoliko puta manje. Posle bombardovanja 1999. godine vecina Srba je otisla, neke

nove komsije su dosle, a za stare postale smrtna opasnost. Od tada do danas, dakle, otkad su dosli KFOR i UNMIK, u Cernici je ubijeno sestoro Srba. Najmladjji je imao samo cetiri godine. Srbi zive u tri seoske mahale, u potpunom okruzenju, bez slobode kretanja, bez posla i novca. Medju njima su i dve bebe, 21 dete predskolskog uzrasta, 60 osnovaca i 13 srednjoskolaca. Njih smo upoznali zimom u Beogradu i posetili, pred Vaskrs, u Cernici, najgorem srpskom getu.

DECA IZ CERNICE U BEOGRADU

Pocetkom februara, oko 40 malih Kosovaca bilo je nedelju dana u Beogradu. Bili su svuda: u Sabornoj crkvi, pozoristu, Zoo-vrtu, "Soko Starku", na "Marakani". Primio ih je tadašnji predsednik drzave Vojislav Kostunica. Privremeni beg iz logora poluotvorenog tipa organizovala im je beogradska opština Stari grad. Za vecinu, to je bilo prvo putovanje u zivotu. Svih sedam dana mesali su se sme i plac i kod gostiju i kod domacina. Sedmogodisnja Danijela Stojanovic, tiho prica kako joj se dopada Beograd, ali jedva ceka da se vrati kuci. "Doma je samo baka", kaze Danijela, ciji su se roditelji i brat odselili u Jagodinu. Ona je ostala sa bakom i ima sve petice u prvom razredu.

Smestena u ucenickom domu u centru Beograda, deca iz Cernice lice na svu decu koja su na ekskurziji: lepo su obuceni, veseli. A onda vidimo Milicu Trifunovic, verovatno jedinu devetogodisnju devojicu na svetu koja je povezana crnom maramom. U decembru su joj sa osam metaka ubili oca, koji je u sumi, 200 metara od kuće, cuvao koze. Njen tri godine stariji brat Lazar prica kako je cuo da se u sumi nesto desilo, otrcao tamo i video mrtvog oca. KFOR je vrsio uvidjaj, pa mu nisu dali da pridje, a on je otisao kuci i cutao, jer nije smeo da kaze majci. Danas, o njima brinu deda i stricevi, koji su svi ostali bez posla u "Trepći", bas kao i pokojni otac, ranije rudar. Lazar je prvo u crkvi u Beogradu kupio sebi brojanicu. Kaze, da bi ga cuvala.

Njegov skolski drug Miroslav Kostic, objasnjava kako su u Cernici najstrasnije noci. Tada Albanci pucaju, bacaju bombe i postavljaju dinamit u kuće. Miroslav misli da je, ipak, najteze roditeljima koji pokusavaju da deci obezbede sve sto im je neophodno, od hrane do knjiga.

KOD KUĆE U CERNICI

Na Kosovo i Metohiju ulazi se na granicnom prelazu Konculj, posle kojeg se nize tridesetak srpskih sela. Nekako je postalo uobicajeno da se kaze da su, sta god to znacilo - "enklave": Drenovce, Ranilug, Veliko Ropotovo, Pasjane... Prolazi se pored brda Prilepca gde je rođen knez Lazar. Blizu je i selo Petrit, u kojem zive iskljucivo Albanci. Ranije se zvalo Petrovce i bilo je cisto srpsko. Na putu do Gnjilana ima mnogo novih dzamija, benzinskih pumpi i novih kuća, sve izgradjeno gradjevinskim materijalom koji uredno stize iz "uze" Srbije. Na putu automobili sa tablicama na kojima pise KS, sto znaci Kosovo. Srbe ce te prepoznati po starim tablicama, sa jugoslovenskom trobojkom, koje na zalost, prepoznaju i Albanci, pa zato vozila i bivaju kamenovana. U Gnjilanu je pre bombardovanja zivelo vise od 13 000 Srba. Danas ih je oko 200.

U Cernicu se ulazi, i iz nje izlazi, putem koji je izmedju albanskih kuća. Tim putem prolaze, zapravo, samo mestani, jer se za protekle cetiri godine retko ko usudio da u selo dodje kao gost. Oko srpskih kola stalno lete kamenice. U selu nema fiksnih telefona, ni jedan srpski mobilni operater nije ovde obezbedio signal, ne stize nikakva stampa, od srpskih TV programa vide se samo dva kanala RTS-a. Cernica ima prodavnicu i kafanu. Na prilazima njivama i poljima, koji su preostalim Srbima jedini materijalni izvor opstanka, Albanci postavljaju mine. Pre nekoliko dana oruzjem sa prigusivacem pucano je na seosku prodavnicu, ali je, hvala Bogu, pogodjen samo zid. Ispred te iste prodavnice, 28. maja 2000. godine rafalom je pokosen cetvorogodisnji Milos Jovanovic, a ubijeni su i Vojin Vasic i Tihomir Simjonovic. Dragica Vasic ostala je ispod rusevina svoje minirane kuće. Zvonku Sarajlicu nedavno su komsije Albanci bacili cetvrtu bombu u dvoriste, ovoga puta u bunar. Napadi bombama su, inace, za Srbe u Cernici postali svakodnevna pojava. Tako su Miloradu Simicu za samo godinu dana Albanci u dvoriste bacili sesnaest bombi, a on i njegova porodica su posle sedamnaeste, zauvek napustili selo. Za njima je otislo jos devet porodica Srba, jer je Miloradova kuća, kao prva u mahali, bila svojevrsan branik. Preostali, pokazalo se, nemaju nameru da se ise le ni po cenu zivota.

Do 1999. U Cernici je radila osnovna skola "Branko Radicevic", nova i moderno opremljena. U toj zgradi sada je albanska skola, a mali Srbi ne mogu ni da joj pridju. Oni uce u improvizovanoj skoli, u starim kucama, bez skolskih klupa i osnovne opreme. Nastavnik ruskog jezika i istorije, rodjeni Cernicanin Kosta Dimic, kaze da se u skoli radi po planu Ministarstva prosvete Srbije, ali da, na zalost, nema dovoljno kvalifikovanih nastavnika, pa casove drze i studenti. Uz pratnju Amerikanaca iz KFOR-a, u skolu dolazi 13 ucenika, a nastavnik Dimic kaze da ovde vise ne postoji normalan odnos sa djacima. "Mi sada moramo da im budemo i roditelji, i na ulici i u skoli. Trudimo se da im pomognemo kako god umemo, ali je najvaznije da odagnamo strah. Ponekad dodju i uplakani", prica Dimic.

Sesnaestogodisnji Aleksandar Jankovic pohađa srednju skolu u obliznjem Partesu, u koji putuje minibusom, uz cesta kamenovanja, uprkos stalnoj pratnji UNMIK policije. Vozila kamenuju uglavnom albanska deca, kojoj medjunarodne snage, ne mogu nista. Aleksandar, ipak, ima poverenja u UNMIK i KFOR, jer mu je to jedina zastita. Kaze da je posle cetiri godine stalnih napada prestao da se plasi, ali tesko podnosi to sto ni po dvoristu ni po imanju ne moze da se kreće. Ne zeli da ode: "Strah je pretrnuo, jer je mnogo bilo svega. Ja volim moje selo i zeleo bih da do kraja ostanem u Cernici, zajedno sa mamom, tatom i bracom." Aleksandar se uzda jedino u povratak srpske vojske i policije, jer misli da posle strasnih zala koje su im pocinili, sa Siptarima ne moze biti mira kao ranije.

U Cernici ima tek nekoliko starackih domacinstava. Uglavnom su tu porodice, koje imaju najmanje po troje dece, a najmladje se rodilo uoci Cveti i zove se Vidosava Spasic. Seosku crkvu Svetog Ilije, podignutu 1926. godine na brdu iznad Cernice, Albanci su na Srpsku Novu godinu 2000. minirali. Uprkos svim nesrecama i stalnoj borbi za opstanak, Srbi su je obnovili i sada je, zajedno sa obliznjim grobljem, ogradjena bodljikavom zicom. U selu su i ostaci dva pravoslavna hrama iz srednjeg veka. Mozda i zato Cernicani svoju zemlju smatraju svetom i nemaju nameru da sa nje odu. Kosta Dimic kratko i odlucno kaze: "Tu sam rođen, tu ostajem."

KAMEN SPOTICANJA

Odluke (ona o neizručenju Sefceta Muslijua srpskom pravosuđu, narocito) Mihaela Stajnera, sefa misije Ujedinjenih nacija na Kosovu, kamen su na kome se, nakon dugo "spoticanja" konacno i "skrsila" saradnja izmedju UNMIK i Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju, tj. Vlade Srbije.

Rodjen je 28. novembra 1949. u Minhenu. Prava je studirao u Minhenu i Parizu. Bio je asistent na Institutu za medjunarodno javno pravo na Minhenskom univerzitetu, potom se pridruzio nemackom Ministarstvu inostranih poslova, a sluzba ga je odvela i u Nemacku ambasadu u Kinsasi, gde se nije dugo zadržao. Do 1986. radio je u bonskom Ministarstvu inostranih poslova, odakle je otisao u stalnu nemacku misiju u UN. Nakon diplomatske sluzbe u Njujorku i Pragu, postavljen je za sefa kancelarije za nemacku humanitarnu pomoc u Zagrebu. Po ponovnom povratku u Ministarstvo inostranih poslova u Bonu bio je sef Koordinacione jedinice za medjunarodne mirovne snage, a potom je postavljen za sefa specijalnog odseka medjunarodnih mirovnih snaga za bivsu Jugoslaviju.

Bio je nemacki clan Kontakt grupe i zamenik visokog predstavnika medjunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini, nakon cega je postao savetnik nemackog kancelara.

S tog mesta je smenjen nakon afere izbile zbog toga sto je, navodno, trazio kavijar u avionu koji je kasnio.

Sluzbovanje u Bosni donelo mu je epitet dobrog poznavaca balkanskih prilika, zbog cega je 14. februara prosle godine imenovan na funkciju s koje je njegov prethodnik Hans Hakerup pobegao glavom bez obzira. Stajner je u svom mandatu, sudeci po reakcijama, dao za pravo onima koji su navodili da arogantni, prek i brz na jeziku, Nemac ne spada medju ljude s kojima je saradnja laka. Za srpske institucije saradnja s njim je ocigledno nemoguca, a oni koji su ocekivali vise takta - ostali su razocarani. Barem sa srpske strane. Iako se i kosovski Albanci cesto zale na njegove odluke, indikativno je da je aprilsko istrazivanje agencije Indeks Kosova i americke istrazivacke agencije BBS Galup pokazalo da je sef UNMIK jedanaesti na listi politicara kojima se najvise veruje.

I deo nemacke javnosti, sve uzdajuci se u povecani uticaj ove zemlje na Balkanu, veruje u njegov autoritet, uveliko poljuljan mnogim izjavama, i jednostranim odlukama, ali i tvrdnjama izrecenim u inostranstvu poput one da je glavna tema poslednje predizborne kampanje na Kosovu i Metohiji bila nezaposlenost.

Neozenjen je, ali jedna od glavnih kosovskih carsijskih tema je njegova veza s izvesnom Bukurijom. I konacno, ako je do detalja, ostaje zakljucak jedne od beogradskih novinarki - "besprekorno izmanikirani nokti".

Natasa Bogovic

ZAHTEV ZA NAKNADU STETE STRADALIMA NA KOSOVU I METOHIJI

Beograd - Biro za imovinsko-pravna pitanja Odeljenja za pravosuđe i ljudska prava Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju pripremio je predlog zahteva za obestecenje stradalih u Pokrajini od dolaska medjunarodnih snaga 10. juna 1999. koji ce biti upucen UNMIK, izjavila je juce sef tog biroa, advokat Svetlana Scepanovic.

Ona je u izjavi koju prenose beogradski mediji podsetila da Srbija nema efektivnu vlast na tom delu svoje teritorije, te ne moze biti odgovorna za naknadu stete. "Posto su za bezbednost i zastitu imovine, prema Razoluciji 1244, odgovorni UNMIK i Kfor, jasno je da medjunarodna zajednica mora da obezbedi i naknadu stete", rekla je ona.

Taj zahtev bi uskoro trebalo da razmotri Koordinacioni centar, a potom ce ga sef Centra Nebojsa Covic prezentovati Savetu bezbednostii UN, dodala je Scepanoviceva.

U predlogu se zahteva obestecenje za opljackanu i unistenu imovinu, premlacivanja i druge vrste torture, nezakonito pritvaranje i robijanje, ranjavanja i ubistva, kojima su od uspostavljanja privremene uprave UN bili izloženi Srbi i drugi pripadnici nealbanske nacionalnosti.

Scepanovic je podsetila da su od uvodjenja privremene uprave unistene, ne samo srpske kuce, vec i citava sela na Kosovu.

(Beta)

SVILANOVIC: INSTITUCIONALNO OSIGURATI SRBE NA KOSOVU

Beograd - Ministar inostranih poslova Srbije i Crne Gore Goran Svilanovic izjavio je da je za opstanak Srba na Kosovu kljucno da se obezbedi "teritorijalizacija srpskog prisustva". U izjavi koju je juce objavio beogradski Blic, on je rekao da to znaci obezbedjivanje "sistemskih garancija opstanka Srba" na severu Kosova i u pojedinim podrucjima u drugim delovima pokrajine.

"Neophodno je decentralizovati Kosovo. Neki u medjunarodnoj zajednici govore o potrebi da se garantuje funkcionalna autonomija za Srbe", rekao je Svilanovic i naveo da izmedju modela primenjenog u Bosni - Republika Srpska, i onog koji je primenjen u Makedoniji - Ohridski sporazum, postoji dovoljno širok prostor u kojem bi trebalo traziti model koji ce garantovati opstanak srpskog naroda na Kosovu. On je naveo da ja Evropska unija odlucila da u pridruzivanju Kosova uvede "Mehanizam za nadzor stabilizacije i udruzivanja za Kosovo".

"Kako ce proces pridruzivanja SCG EU trajati godinama, nisam siguran da ce bilo koja odluka u vezi sa statusom Kosova biti doneta tako brzo", rekao je Svilanovic, dodajuci da su informacije da bi status pokrajine trebalo da se resava u junu ove godine, potpuno neosnovane i netacne.

"U ovom trenutku niko nema gotov model kojim bi se regulisao status Kosova. To je jedno od vaznih pitanja u nasoj zemlji, istovremeno od velikog znacaja za stabilnost regiona", istakao je sef diplomatije SCG. On upozorava da ce, "ukoliko dodje do statusnih promena u vezi sa zajednicom SCG, biti aktuelizovano i pitanje statusa Kosova, automatski i trenutno". Svilanovic je rekao da su u Savetu bezbednosti UN primili k znanju pismo koje je izvrsnom organu svetske organizacije svojevremeno poslao premijer Srbije Zoran Djindjic, trazeci da se ubrza resavanje statusa Kosova.

"Pismo je primljeno i nije bilo komentara na njega", zakljucio je Svilanovic. (Beta)

Srbi iz Peci posle cetiri godine prvi put posetili Pecko groblje

POBUSANI PONEDELJAK NA GRADSKOJ DEPONJI

Prvi ponedjeljak posle Vaskrsa koji se zove Pobusani i posvećen je mrtvima, bio je povod za grupa od 120 prognanih Srba iz Peci, koji sada žive rasuti sirom centralne Srbije, prvi put posle četiri godine od dolaska međunarodne uprave na Kosovo i Metohiju, organizovano na ovaj praznik poseti Pecko pravoslavno groblje. Uprkos trodnevnom trudu "prethodnice", 15 Pecanaca i Gorazdevcana koji su čistili i koliko je bilo moguće sredili groblje u međuvremenu pretvoreno u gradsku deponiju, zatekla ih je porazavajuća slika. Više od polovine spomenika je porušeno i polomljeno, sa većine njih odnete su mermerne ploče, pojedini grobovi su otvarani i raskopani, a ekipa koja je radila na rasciscavanju pronašla je tri neidentifikovana tela, koja je preuzela UNMIK policija.

-Ovo je bruka. Lagali su nas da je samo poneki spomenik porušen. Više od pola groblja je srušeno - komentarisao je Stevan Mihailović koji je prvi put posle četiri godine sa ocem i sestrom došao na majčin grob.

Milorad Vadić, Pecanac trenutno nastanjen u Kolektivnom centru u Jagodini, član grupe koja je radila na rasciscavanju groblja, objašnjava da ni ulaz u groblje zbog nabacanog smeca nije mogao da se prepozna.

- Bio sam tri dana na ciscenju. Tek što smo juče završili sa ciscenjem, već jutros se vidi da su porušeni novi spomenici - tvrdi Vadić.

Vecina Pecanaca smatra da je za stanje na groblju odgovorna nadležna gradska komunalna služba, mada prozivka nije mimošla ni UNMIK, niti vlasti u Beogradu. "Četiri godine su tu i ništa nisu uradili. Hvala Koordinacionom centru što nas je doveo u Pec, ali treba konkretnije i brže da se radi, a ne da se svadjaju po skupstinama", kategorican je Mihailović, koji sada živi u Smederevu.

Grupu koja je radila na rasciscavanju groblja primio je dan uoči dolaska konvoja iz centralne Srbije gradonačelnik Peci. Pohvaljen je zbog dobre volje da "dozvoli i omogući ciscenje i posetu groblju, mada su Pecanci razočarani što se čuti o povratku Srba.

- Razgovarali smo, ali sve je to nekako dzabe. Pitao sam gradonačelnika kad misli da se pokrene povratak, makar u Brestovik, Sigu, Ljevose, sela koja i međunarodna zajednica u poslednje vreme malo više forsira. Nije bilo konkretnog odgovora - kaže Vadić.

Prema njegovim recima, za prognane Srbe sa Kosova i Metohije poseban problem je to što nemaju nikakav status. "Nismo izbeglice i nemamo nikakva prava. Mi smo litalice. Niti nas u centralnoj Srbiji prihvataju kako treba, niti nam daju da se ovde vratimo na to porušeno nase. Dzabe pokušavam da se smirim. Uzbudjenja su velika. Covek ne može da ostane pametan, samo kad pogleda ovo groblje".

Vecina pravoslavnih grobalja sirom Kosova i Metohije, pogotovo tamo gde Srba više nema, potpuno je uništena. Neka, poput onog u Zahacu čak su i buldozerom preorana. "U selima Babic, Glavicica, Svrke, Naklo, Brestovik, Ljevosa, Siga, Decani, na pravoslavnim grobljima ne može se videti nijedan spomenik. Na mnogima, kao u opštini Klina porušene su i zapaljane i crkve. Sve je uništeno i u Petricu, Drsniku i drugim selima - priča jedan od pripadnika Kosovske policije.

Da je groblje u Naklu u užasnom stanju potvrdila je i Slavica Popović, koju je do sinovljevog i muzevljevog groba otpratila UNMIK policija. "Groblje je neocisceno. Svuda je trava. Spomenici su porušeni. Čak je skinuta i zica kojom je groblje bilo ogradjeno", priča Slavica Popović, koja ima još troje dece i sada živi u kolektivnom centru u Rakovici. Kaže da bi se vratila u Naklo, ali ako se i ostali Srbi vrate, jer je njeno selo mesovito.

Skoro dvosatnu posetu Pecanskom groblju pratilo je jako obezbeđenje italijanskih snaga iz sastava KFOR i UNMIK policije.

Sredjivanje grobova, služenje pomena, ostavljanje, kako običaji nalazu, farbanih vaskrsnjih jaja, preko onize grobljanske ograde budno su pratili radnici autoservisa i raznih prodavnica sa druge strane ulice, u kojima su se najglasnije što je moguće slusale novokomponovane rodoljubive pesme kosovskih Albanaca.

Obilazak pravoslavnog groblja u Peci, prema recima Radmile Sugović, nastavak je akcije koja je započela početkom marta kada je UNMIK-u, KFOR-u i Ambasadi Italije u SCG upućena peticija sa 1041 potpisom srpskih prognanika iz Peci. Njihov zahtev da se zaštititi Pecko groblje i omogućiti redovne posete podržala je i Eparhija rasko-prizrenska. Dolazak na Pobusani ponedeljak organizovan je uz pomoć Koordinacionog centra Srbije i SCG za Kosovo i Metohiju. Mada je interesovanje za odlazak u Pec bilo tako veliko da je iz Beograda glat moglo da krene i pet punih autobusa, spisak je morao da se svede na 120 ljudi.

Prema uredbi UNMIK o zaštiti spomenika, što uključuje i srpske crkve i manastire, nadležna je i odgovorna UNMIK policija.

Zabrinjavajuće stanje na Pravoslavnom groblju u Peci posebno se pominje u izveštaju dvočlane delegacije Srpske pravoslavne crkve koja je početkom ove godine obišla hramove i groblja po citavoj Pokrajini. Monah David Perović, profesor Bogoslovskog fakulteta u Beogradu i izaslanik patrijarha Pavla, koji je obišao Pec i okolinu izveštio da se "unistavanje grobnica odvija po već ustaljenoj rutini, koja podrazumeva i preprodaju skupocenih mermernih ploča sa srpskih grobova albanskom muslimanskom zivlju". U užas koji se samo delimično može naslutiti iz izveštaja i sa fotografija, uverili su se na licu mesta Pecanci koji su na Pobusani ponedeljak obišli Pecko groblje.

Jelena Tasić

PSIHO - SOCIJALNI TRENINZI ZA RASELJENE SA KOSOVA

Organizacija povratka raseljenih na Kosovo podrazumeva veliko strpljenje i besprekornu koordinaciju. Dovedi u red zelje povratnika sa stvarnim mogućnostima na terenu znači ujedno i dobro obaviti posao, ali i pri tom računati na gomilu otežavajućih okolnosti.

UMCOR Srbija vodeća organizacija u procesu povratka, pri odabiru lokalnih partnera preko kojih realizuje svoje aktivnosti vodio je računa pre svega o njihovoj posvećenosti i resenosti da program izvedu do kraja i na zadovoljstvo samih korisnika. Izbor za region južne Srbije pao je na "Protektu", nevladinu organizaciju osnovanu 1998 godine sa sedištem u Nisu.

Centar za razvoj civilnog društva "Protekta" raspolaze sa dvadeset stalnih članova i preko 100 volontera sa kancelarijama u Nisu, Vranju i Pirotu. Organizacija koja je brojne sprovela aktivnosti nevladinog sektora, glavni servis NVO-a u ovom delu Srbije angazovana je od strane UMCOR-a na sprovođenju programa povratka privremeno raseljenih lica sa Kosova. Projekat pod imenom "Integralni program međugranicnog povratka manjina (ICBMR)" aktivan je skoro godinu dana a njegova treća faza počela je u maju ove godine. U početku, program je podrazumevao samo razmenu informacija s organizacijama na Kosovu o stanju imovine raseljenih, o članovima njihovih porodica i mogućnostima povratka. U drugoj fazi projekt je proširen psiho-socijalnom

podrskom raseljenima, radionicama i pravnim savetima, dok su u trećoj fazi planirane radionice iz engleskog jezika i obuka za rad na racunarima.

Program psiho-socijalne podrške za privremeno raseljena lica zainteresovana za povratak organizovan je u okviru psiholoskih radionica za decu i adolescente i individualnim savetodavnim radom za odrasle od strane aktivista Protekte. Deca i mladi koji su prošli kroz slicna emocionalna iskustva napustajuci rodni kraj u potrazi za bezbednoscu i novim domom su prva ciljna grupa ovog programa. Cilj psiholoskih radionica je pružanje pomoci mladima u borbi protiv predrasuda, nenasilnog resenja konflikta i pri osvescenju osecanja i sopstvenog identiteta. "Utisak sa ovih radionica je generalno pozitivan", kaze Dejan Milosevic direktor Protekte. "Cest je slucaj da roditelji iskazuju odredjeni otpor prema ovakvoj vrsti pomoci, ali deca i mladi nasu inicijativu prihvataju s odusevljenjem. Namera nam je da nastavimo s radionicama i da posetimo raseljene na terenu, da pokusamo da porodice raseljenih vratimo njihovoj osnovi a to je briga o deci i blagostanju u porodici.

Programom psiho - socijalne podrške planiran je i individualni savetodavni rad za odrasle sto se tice licnih emocionalnih, socijalnih i porodicnih problema. Dolazak u novu sredinu ljudi razlicito doživljavaju. Neki se prilagode, prihvate novu sredinu a neki i dalje osecaju snaznu nostalgiju prema rodnom kraju. Na osnovu razgovora vodjenih sa raseljenima uocen je tradicionalni otpor prema ovakvom vidu pomoci. Posledica otpora je i odredjena organizacija raseljenih u sebi svojstvena geta. Uprkos svemu, namera Protekte je da zatvori citav krug oko pomoci pretežno porodici. "U pocetku se svi raseljeni izjasne kao povratnici a kasnije zakljuce da nisu spremni da tako nesto i urade. Mi smo do sada pretežno radili sa raseljenima smestenim po selima i kolektivnim centrima. Nameravamo da u nastavku programa ukljucimao i raseljene iz gradova. U kojoj meri je povratak moguc to je pitanje, medjutim, mnogo se uradilo samim rusenjem tabua o povratku i namera nam je da to sto bolje iskoristimo, " istakao je Milosevic. U poslednjih nekoliko godina ostvaren je i odlican kontakt sa albanskim nevladinim organizacijama na Kosovu sto predstavlja znacajan pomak. U lancu reakcija na povratak jos uvek nedostaje jedna od vaznijih karika a to je formiranje svesti u javnosti na samom Kosovu o prirodnom pravu raseljenih na povratak. Najnovije inicijative svedoce tome u prilog, medjutim, da li ce 2003 godina stvarno biti godina povratka raseljenih na Kosovo ostaje nam da vidimo.

NEZAVISNOST SE NE KUPUJE

Licitiranje milijardama dolara, od 2,5 do tri milijarde, koje je, navodno, Srbiji ponudjeno kako bi dozvolila nezavisnost Kosova, za Adema Demacija, intelektualca, robijasa i borca za nezavisnost Kosova, jeste neozbiljan predlog.

- To je jedna smesna stvar, neki ljudi misle da sve moze da se kupi za pare. Ovi nasi emigranti svasta pricaju, a osim toga nemaju Albanci toliko para - kaze za Blic" Demaci.

Moze li se, kada je rec o takvom pitanju, uopste govoriti o novcu?

- Srbija ima priliku da dobije ne 2,5, nego 25 milijardi dolara, ako se otarasi Kosova. Jer, ako Srbija insistira da zadrzi Kosovo, onda ce pretrpeti velike stete. Nece moci da ide u Evropsku uniju, imace s nama problema, opet ce doci do cariki, a ova Srbija nema onu snagu koju je u vreme Milosevica imala. Sem toga, pa neće više ni Srbi da idu na front i da se bore.

Najbolje je ovo sto se trazi sada, ovo je istorijski momenat, ovo je prilika da se ova dva naroda, bez obzira na to sta se desilo do juce, pomire.

Taj problem je najbolje resiti referendumom Albanaca, to je baza oko koje Srbi i Albanci mogu odmah da sednu, da se dogovore i posle par godina, kada kod Albanaca splasne taj nacionalni zanos, kada oni izive tu ideju, onda ce kazati: _Cekaj da vidimo, pa ima problema i u nezavisnoj drzavi, bolje da vidimo da se zblizimo sa Srbijom".

A, ako Srbija bude zelela posto-poto da zadrzi Albance, bice opet velikih problema, belaj ce biti za Srbiju.

Sta mislite o predlozima za podelu Kosova?

- Onaj deo koji bi ostao od Kosova ne bi mogao da bude samostalna drzava. Podela bi stvarala nove tenzije, novi iredentizam i pokusaj spajanja sa Albanijom. Onda bi to izazvalo probleme u Makedoniji i sa Albancima u Presevu. Otvorice se bespotrebno i druga pitanja, stvorice se potpuno nekontrolisana situacija.

Koliko su realni predlozi o razmeni teritorija?

- Za Srbiju su mnogo vazniji Presevo i Bujanovac nego ova teritorija. Strateska vaznost Preseva je mnogo jaca nego sto bi bile ove vrleti, taj Zubin Potok i slicno. Severna Mitrovica mozda nesto znaci, ali Zvecan i ti rudnici, vise su zastareli, nemaju oni vrednost. Ne isplati se obradivati tu rudu. Olovo i cink su u svetu jeftini, pa se investicija u to ne isplati.

Sta mislite o poruci sa Zapada: prvo standardi, pa onda rasprava o statusu?

- To je pogresan pristup. To je kao da kazete momku i devojci: _Zivite vi zajedno, imajte dece, pa cemo posle da vidimo hocemo li da vas vencamo ili necemo".

Kako da se prizna nezavisnost Kosova, kada se danas tamo Srbin oseca mozda i gore, nego sto se Albanac osecao pre bombardovanja?

- Ne moze se osecati gore nego sto se osecao Albanac, jer Srbin, ipak, ima zastitu. Vecina Albanaca je prihvatila da ne treba uopstavati krivicu i kriviti ceo srpski narod. A treba da imamo u vidu i da se rat dogodio na Kosovu i da nisu Srbiju napadali Albanci. Srbija je ta koja je 100 godina vodila pogresnu politiku prema Albancima. To treba imati u vidu.

Ja mislim da je kriva Srbija koja se poigrala sa sudbinom tih Srba. Sada im Srbija ponovo naredjuje da se ne integrisu u Kosovo, drzeci tako krizu s nadom da ce to uticati na svet i na Evropu, da oni kazu: _Eto, ne mozemo mi bez vas, dajte vojsku, dajte policiju, vratite se na Kosovo". Beograd se ponovo igra sa sudbinama tih ljudi.

Kakav je polozaj obicnog coveka, Srbina na Kosovu, koliko je bezbedan, kakve su mu sanse za egzistenciju?

- Egzistencija Srba zavisi od ekonomske egzistencije Albanaca. Ne mogu Srbi da imaju nekakvu egzistenciju, kad je vise od 60 odsto Albanaca nezaposleno. Tamo je ekonomska katastrofa.

A bezbednost?

Nisu vise Srbi u opasnosti kao sto su bili. Ako idete u Caglavicu, Prizren, ako idete u Gracanicu, u Gnjilane, Vitinu, pa i Pristinu, izlaze Srbi, imaju cak i svoje pijace. Nije tako crno kao sto se opisuje, to je jedna igra da bi se pridobio Zapad.

Zasto se onda Srbi retko vracaju na Kosovo?

- Pa, malo se vracaju jer nemaju gde da se vrate. Ja sam skoro bio u jednom selu, Novake kod Prizrena, ljudi su se vratili, kuće su im nešto opljackane, nešto srušene. Kada će da izgrade te kuće, a i ako izgrade od čega će da žive - od poljoprivrede? Poljoprivreda je teška, od nje svi beže. A, dok se dignu Kosovo treba da prođe najmanje deset godina da čovek može nekako da živi, a dvadeset ili trideset godina da Kosovo uzme zamah.

Koliko je Kosovo daleko, ili koliko je blizu nezavisnosti?

- To sve zavisi od srpske politike. Ako srpska politika bude imala snage da preskoci ovu situaciju, da ne napravi još jednu grešku i prihvati pravo Albanaca na samoopredeljenje, onda će se osloboditi kamena oko vrata. Od 1912. godine taj kamen ne da Srbiji da krene napred. To su veliki troškovi, to je vojska, to je policija, to je agentura, sacuvaj Bože koliko je Srbija trosila vremena i energije i na kraju ostala bez toga.

Ako Srbija i dalje bude pokušavala da nametne Albancima usrećenje", i sama će biti nesrećna.

Da li je moguća ikakva zajednica, bilo kakva saradnja Kosova i Srbije?

- Samo posle nezavisnosti, pre ne, jer će to izgledati kao da se nameće, a sama potreba će nas terati da se zblizimo. To bi trebalo shvatiti.

Milenko Vasovic

UGROŽENA IMOVINA SPC

UNMIK-ova uredba o privatizaciji pretila da omogući albanskim privatnim firmama da legalno privatizuju bivšu crkvenu imovinu i tako onemogućavaju povratku oduzete zemlje zakonskom vlasniku, ocenila je eparhija rasko-prizrenska Srpske pravoslavne crkve. "Ova uredba, po mišljenju pravnih savetnika eparhije, otvara proces u kome će se imovina SPC konfiskovana za vreme komunističke vlasti, uskoro naći u albanskim privatnim rukama i tako zauvek otudjiti od Crkve", poručuju iz Rasko-prizrenske eparhije. Kako je navedeno, pre Drugog svetskog rata SPC je bila jedan od najvećih zemljoposjednika na Kosovu i Metohiji, a samo manastiru Visoki Decani oduzeto je oko 800 hektara zemlje. Deo crkvene imovine, konfiskovane 1946. godine, podeljen je albanskim seljacima a ostatak je zadržan u državnom vlasništvu ili dodeljen društvenim preduzecima. Eparhija rasko-prizrenska tvrdi da Albanci vrše pritisak na UNMIK za što skoriju privatizaciju, jer Ministarstvo pravde Srbije priprema zakon o denacionalizaciji.

B. B.

Razgovori sa Jelenom Guskolom

TESKA GODINA ZA JUGOSLAVIJU

Moskva, 26. decembra 2002. -U ovo vreme uobicajeno je da se sumiraju rezultati godine koju ostavljamo iza sebe. Kakva je bila 2002. godina za Jugoslaviju, pitao je nas izvestac jednog od najuglednijih ruskih strucnjaka za najnoviju istoriju Balkana, doktora istorijskih nauka Jelenu Guskovu. Nasa gosca je u naucnim krugovima poznata kao autor temeljnih studija i dokumentarnog letopisa dogadjaja u Jugoslaviji od pocetka 90-ih godina naovamo. U brojnim intervjuima za radio, televiziju i stampu, Jelena Guskova uvek otvoreno iznosi svoj stav prema dogadjajima na Balkanu. Ovaj stav ne obuhvata samo zakljucke naucnika analiticara, vec i misljenje licnosti koja prima k srcu bol i nevolje Jugoslavije.

Pitanje: Dakle, kakva je bila 2002. godina za Jugoslaviju?

Odgovor: Za Jugoslaviju je 2002. godina bila ipak vrlo teska. Posledice sankcija i NATO bombardovanja jos uvek se osecaju i u politickom zivotu i u privredi i u socijalnoj sferi. Procesi obnove veoma sporo se odvijaju, sto se odrazava i na zivotni standard ljudi.

U istorijskom smislu, nemio rezultat 2002. godine je to sto, shodno martovskoj odluci, sam naziv Jugoslavija treba da nestane sa karte Evrope. To je, po meni, vrlo tuzan momenat i za narode Jugoslavije i, razume se, za sve one koji vole i poznaju ovu zemlju, koji sa njom tesno saradjuju, koji su proucavali njenu istoriju i kulturu.

Formalno, Jugoslavija je jos prisutna u politickom leksikonu, ali vec je poceo proces stvaranja neke nove drzavne zajednice, Srbije i Crne Gore. Na zalost, ovaj proces ima dugotrajan i haotican karakter. Za sada se ne vide jasni orijentiri i obrisi nove drzave. Vec je jasno da ce naredne tri godine prelaznog perioda biti posvecene radu na uskladjivanju interesa dva subjekta nove unije, ali tesko da je iko siguran da ce se to završiti stvaranjem nove jake drzave.

Sve to podseca na period samoupravljanja, kada su se tadašnji politickari Jugoslavije neprekidno bavili uskladjivanjem interesa svojih republika na svim nivoima, ali bez nekih zapazanih rezultata.

Ipak, srpski i crnogorski narod ima sansu da odluci o svojoj sudbini. Istorijsko iskustvo pokazuje da u uslovima destabilizacije, a sadašnja Jugoslavija je upravo u takvoj situaciji, mogu da opstanu samo snazne drzave sa stabilnom privredom. U suprotnom, one vece ih gutaju i podređuju svojim interesima. S obzirom na cinjenicu da danas Srbija i Crna Gora imaju mali ekonomski potencijal, one tesko da ce uspeli da pojedinačno udju u porodicu EU pod opstim uslovima. Dugo ce biti na položaju ljudi koji sede na hoklicama dok su se drugi vec odavno raskomotili u foteljama.

Jos jedan negativan rezultat 2002. godine je cinjenica da Srbija ulazi u Novu godinu bez novog predsednika Republike. Dva puta odrzani izbori za predsednika Srbije pokazuju da se narod prosto veoma umorio i ne zeli da izlazi na biralista. To svedoci da se politicki procesi odvijaju izolovano od drustvenih tokova. Naravno da su na ishod izbora uticale i manipulacije republickih vlasti oko prebrojavanja glasova. Umorni od mnogih manipulacija, ljudi su izrazili svoj protest izostankom sa birackih mesta.

Dva nesupela pokušaja izbora pokazuju da obicno ponavljanje izbora sa istim kandidatima nece doneti zeljeni rezultat. Sada je politicka elita Srbije krajnje nestabilna. Verovatno u ovim uslovima treba promeniti samu metodiku odrzavanja izbora, uneti izmene u izborni zakon kako bi se tacnije odredili medjusobni odnosi partija i pokreta u periodu izbora. Samo ce temeljne i znacajne promene omoguciti da se izadje iz sadašnjeg corsokaka.

Za Jugoslaviju je 2002. godina bila relativno mirna, bez vecih potresa, sto je vec samo po sebi dobro.

Medjutim, stari nereseni problemi samo su usli u drugu fazu.

Jugoslavija, a tancije receno, Srbija, jos uvek ima nekoliko slabih tacaka. U pitanju su pre svega odnosi sa Crnom Gorom i sudbina buduce drzave, te Kosova i Metohije. Treca slaba tacka jeste jug Srbije, a cetvrta Vojvodina. Sto se tice juga Srbije, pitanje njegove samostalnosti nije toliko akutno kao na Kosovu.

Ipak, ako zavirimo u buducnost, moguće je zapaziti da će srpske vlasti imati ozbiljne probleme i sa Vojvodinom. A što se tice Kosova, mozemo reci da na Kosovu ubiremo plodove politike medjunarodne zajednice koja u pogledu menjanja statusa pokrajine igra onako kako svira albanski deo njenog stanovništva. Sada se de facto odvija proces odvajanja Kosova. Posle lokalnih izbora, pokrajinske vlasti su prakticno nezavisne od Beograda. Zvanicni predstavnici srpskih vlasti, cak i oni koji su odgovorni za Kosovo, moraju da ulazu ne mali napor za povratak srpskih izbeglica na rodna ognjista. Ne izvrsavaju se ni one odredbe medjunarodnih dokumenata kojima je predvidjen povratak srpskih policajaca i granicara u ovu pokrajinu. Strahovito se promenila kulturna infrastruktura Kosova. Sve što je srpsko prosto se unistava. Fakticki, status pokrajine se nepovratno menja.

Postoje jos neke pravne finese. U rezoluciji broj 1244, na koju se svi pozivaju, status Kosova nije odredjen u sastavu Srbije, vec Jugoslavije. Ako Jugoslavija kao jedinstvena drzava nestane, status Kosova takodje se pravno moze promeniti. Gospodin Nebojsa Covic je u jednom svom izlaganju rekao da 2003. godinu smatra krajnjim rokom za povratak srpskih izbeglica u pokrajinu. Ako do toga ne dodje, onda se, prema njegovim recima, Kosovo moze smatrati teritorijom odvojenom od Srbije. A medjunarodna zajednica gleda kroz prste na ovaj proces i nista ne preduzima u cilju promene ove situacije.

Cemu to vodi? Dogadjaji na Kosovu, u juznom delu Srbije i susednoj Makedoniji, koja je pod pritiskom medjunarodne zajednice ogranicila svoje nacionalne interese u korist lokalnog albanskog stanovništva, svedoce da planovi stvaranja velike albanske drzave na Balkanu nisu mitski, vec pocinju da dobijaju realne obrise. Oni su fakticki vec zacrtani na karti Balkana. Ovi planovi obuhvataju teritorije nekoliko drzava: jedan deo Srbije, Crne Gore, Makedonije, a mozda cak i Grcke. Dok je na Kosovu proces formiranja samostalne drzave u završnom stadijumu, u Makedoniji tece razvojna faza. U Crnoj Gori je faza ocekivanja, a u Grckoj je mozda u stadijumu planiranja.

Stepen jacanja albanskog faktora u ovim regionima zavisi od politickih uslova koji ovde nastaju. Recimo, u slucaju osamostaljenja Crne Gore, Albanci koji zive u manjem delu njene teritorije odmah će pokusati da taj svoj delic otcepe od nje, kao što se to zapravo dogadja u Makedoniji.

Cini mi se da je neophodno da evropski, pa medju njima i ruski, politicari nekako usklade svoje stavove prema Balkanu kako bi sprecili dalju destabilizaciju situacije i omogucili drzavama ovog regiona da u ekonomskom pogledu stanu na noge da bi bile sigurne u svoju buducnost.

- Jelena Guskova je u 2002. godini nekoliko puta boravila u Jugoslaviji. Prosla je i kroz celo Kosovo sa ruskim konvojem koji je dopremio srpskom stanovnistvu pokrajine humanitarnu pomoc moskovske vlade. Ali, o ovom putovanju, koje je ostavilo duboke tragove u srcu nase gosce, govoricemo u narednim emisijama.

Jelena Guskova, ispracajuci 2002. godinu, upucuje vam, postovani slusaoci, sedece reci:

"Veoma zelim svim ziteljima Srbije, Crne Gore, Makedonije i drugih balkanskih drzava dobro zdravlje. Zelim vam da ne gubite nadu u bolja vremena, bez mrznje, bez ratova. Mislimo na vreme kada neće biti nijednog stola bez hleba, mleka i rakije. Htela bih da se u svakoj kuci popije, kao kod nas, po casa sampanjca, a po srpskom obicaju, po casica rakije, za bolju buducnost svih naroda".

"Nadam se da smo bili svedoci poslednjih ratova na Balkanu. Sada je najvaznije da vratite klimu poverenja i dobrosusedstva u svom krugu balkanskih drzava i da sa sigurnoscu gledate u buducnost. Glavno je da ne gubite nadu", kaze Jelena Guskova u svojoj novogodisnjoj cestitki.

Razgovori sa Jelenom Guskolom (2)

RUSIJU NEĆE BOMBARDOVATI - UNISTICE JE

Jelena Jurjevna, šta mislite, da li su lekcije Jugoslavije posle njenog razaranja da se dozivljavaju kao upozorenje na svetsku katastrofu? Ili danasnje demonstracije protiv rata u SAD sa Irakom imaju vise emocionalni karakter?

Mislim da Evropa nije ni slutila u šta će da se, za nju i Jugoslaviju, pretvori americka i NATO ratna afera iz 1999. godine. Nije ni slutila kada je slozno davala sredstva za raketne udare i bombardovanje nezasticenog stanovništva pri tom se ne udubljujuci u nistavnost povoda (zabrana razmesranja NATO snaga na Kosovu) i beznacajnost realnih uzroka (zelja da se Slobodan Milosevic svrgne po svaku cenu)

Trebalo bi podsetiti da je agresija trajala 78 dana ekonomski potencijal 19 najrazvijenijih zemalja sveta koje su ucestvovala u toj akciji nadmasivao je jugoslovenski 679 puta. Napadima je bila izlozena citava teritorija Jugoslavije. U napadima je ucestvovalo 1200 aviona, medju kojima je 850 borbenih koji su sa teritorije Italije, Nemacke, Velike Britanije, Turske, Francuske, Madjarske, kao i sa kontinentalnog dela SAD prema podacima NATO-a izvrsili 35 hiljada aviopoletanja. Dejstvo avijacije podrzavala je ratno-mornaricka grupa u sastavu od 3 nosaca aviona, 6 udarnih podmornica, 2 krstarice, 7 torpednih razaraca, 13 fregata.

USredozemnom moru se nalazilo 4 velika desantna broda sa 10 000 mornaricke pesadije. NATO avijacijaje nanela 2300 vazdusna udara na 995 objekata. Na teritoriju Jugoslavije ispusteno vise od 3000 krilatih raketa, baceno je oko 25 hiljada (po nekim podacima 79 000) tona eksploziva. U agresiji protiv SR Jugoslavije NATO je koristio zabranjena ratna sredstva i oruzje kao npr. Kastne bombe i osiromaseni uranijum. Radi se o vrstama oruzja posebno stetnim i opasnim po zivot i zdravlje ljudi, cije su posledice daleko gore, nehumane i opasnije, nego kod klasicnih vrsta oruzja. Na teritoriju SRJ bilo je baceno 152 kontejnera sa 35 450 kasetnih bombi. Zemlji je ucinjena ogromna materijalna steta. Unistena su citava stambena naselja ukljucujuci i skole i bolnice. Na nisanu NATO-a nasli su se i privredni i proizvodni objekti, saobracajna infrastruktura.

Nastavice se...

INTERVJU

Dr Nebojsa Covic, potpredsednik Vlade Srbije i lider Demokratske alternative

STAJNER ZAMISLIO DA MU SVADBENI POKLON BUDE KOSOVO, ALI SRBIJA MU NECE DATI TAJ POKLON

? Vladan DINIC

Svedok: Dok ste radili mukotrpan posao na Kosovu i Metohiji, mnogi su Vas kritikovali. Kad ste najavili odlazak, pocinju masovni protesti - da ostanete, jer bez Vas, navodno, Srbima na Kosovu i Metohiji spasa nema!? Kako to objasnjavate, kao "srpska posla" ili?

Nebojsa Covic: Pa, mislim da su to "srpska posla". Ne mogu da kazem da su me mnogi kritikovali, barem kada su gradjani u pitanju. A politicari, oni uvek kritikuju pojedince, i kad treba i kad ne treba, jer veliki broj njih nije znao sta se radi i kakvi su poslovi na Kosovu i Metohiji. Kao ni danas! Ali su zato uvek tu da daju izjave.

S: Bilo je, cini se, velikih problema?

N.C: U toku obavljanja te teske funkcije suocavao sam se sa preprekama, namestajlkama, ali i to je sudbina nas politicara, posebno onih koji nesto rade, ali i urade...

S: Vasa ocena uinka, kao predsednika Koordinacionog centra?

N.C: Sto se tice Koordinacionog centra za Presevo, Bujanovac i Medvedju, i oni ljudi koji su bili skeptichni pre tri godine, bar sto se mene tice, mislim da su se uverili da se radilo dobro. Istina, uvek moze i bolje, ali se jasno vidi kakav je rezultat napravljen. I koliko je to znacilo uopste za zemlju, koliko smo mi na taj nacin napravili prodor u medjunarodnu zajednicu, u smislu saradnje, uzavavanja, konsultovanja. Dakle sve ono sto je do pre dve -tri godine bilo i nezamislivo.

S: I bezbednost je, cini se, i pored povremenih ekscesa, podignuta na visi nivo?

N.C: Jeste, ali ipak ne bi smelo da bude opustanja. Osnovni razlog za to je sto status Kosova i Metohije nije resen. I dok god Kosovo i Metohija bude u statusu kriznog zarista, dotle cemo, ne samo na Kosovu i Metohiji, vec i u regionu imati krizu.

S: Sef poslanickog kluba "Povratka", Dragisa Krstovic, kaze da je Vasa najava odlaska doneta u nevreme?

N.C: Pa, da li je to u vreme ili nevreme... Ja imam pravo da zivim svoj zivot. Narocito, ako se ima u vidu sve ono sto sam prosao. Ali, moram da naglasim, moj odlazak nece biti momentalan.

S: Nego?

N.C: Postupno ce se poslovi prenositi na Vladu Republike Srbije, a ne na pojedince. Jer, Vlada Srbije mora da odlucuje o statusnim pitanjima.

S: Rekli ste da ne napustate rad na Kosovu i Metohiji, nego se orijentisete na privredu i finansije.

N.C: Jeste! Smatram da imamo velike probleme u privredi i finansijama, narocito u privredi. A ko ne veruje, moze da proseta Srbijom, i da pita radnike.

S: Vecina firmi ne radi...

N.C: Nazalost.

S: Vratimo se Kosovu i Metohiji, rekli ste da Mihael Stajner izigrava drzavnika?! Ali, on se sad zeni, pa mozda nije zgodno...

N.C: Da, zeni se, to nije sporno. Ali mislim da je on zamislio da ce mu svadbeni poklon biti Kosovo i Metohija. On je mozda dobio od nekoga takvo obećanje, ali...

S: Kod nas, Srba, obicaj je da muskarci kad se zene, trae miraz, kod Stajnera je obrnuto.

N.C: Jeste, tako je, ali On se stvarno "primio", da misli da je predsednik drzave. A kad ode u svoju zemlju, jedva moze da porodje i kao ambasador.

S: Kako tumacite izjavu Bajrama Redzepija o ustavnoj samostalnosti Kosova?

N.C: Bajram Redzepe vise ne zna ni sam sta da izjavi - uslovna, bezuslovna, ili ne znam vec kakva nezavisnost Kosova. To je ispipavanje pulsa i medijsko nadmetanje.

S: Predsednik Skupstine Kosova, Nedzad Daci, trazi - sva ovlasčenja?

N.C: To je kod njih tako...

S: A Hasim Taci kaze, da priznaje nezavisnost Srbije, podrzava integraciju svih regiona u Evropu, ali ne na lokalnom terenu...

N.C: ... Taci ocigledno nije bio na casu kada je Medlin Olbrajt pricala o tim stvarima.

S: Sta se dogadja, ukoliko Stajnerova ideja o nezavisnosti ipak prodje?

N.C: Nece moci da prodje... Doslo bi do velikih radikalizacija, cak i sukoba na prostorima naseg regiona. Ali ja verujem da do toga nece doci.

S: Posto ste cesto boravili u Njujorku, mislite li da je status Srbije promenjen na bolje?

N.C: Da, i uskoro cu u Savetu bezbednosti UN opet pricati o problemima Kosova i Metohije.

Svedok br. 351

Mihael Stajner, sef civilne misije UN na Kosovu

KRIMINAL SA KOSOVA PRETI EVROPI

Bec - Organizovani kriminal sa Kosova ugrozava citavu Evropu, ocenio je juce u Becu sef Unmika Mihael Stajner. "Organizovani kriminal je regionalni problem koji zahteva regionalno resenje. Kriminal ne poznaje granice, i organizovani kriminal sa Kosova i u drugih delova Balkana vec je rasirio svoje pipke sirom Evrope", ukazao je Stajner u obracanju Stalnom savetu Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju.

"Evropa treba da pomogne da napunimo zatvore na Kosovu kroz podrsku obuke policije i razvoja pravosudja. U suprotnom, Kosovo ce pomoci punjenju zatvora u Evropi", kazao je on, isticuci da bi druga varijanta bila "los posao". Stajner se, u tom kontekstu, osvrnuo i na teroristicki akt miniranja mosta na severu Kosova 12. aprila, ocenivsi da je rezultat te akcije terorista mogao biti katastrofalan i to ne samo zbog ljudskih zrtava, vec i zato sto bi ugrozio mir na Balkanu.

Stajner je naglasio da je integracija unutar Kosova ključ za integraciju Kosova u Evropu. Stajner je ocenio da je potrebna izmena međunarodnog koncepta na Kosovu. "Ne treba samo stvarati standarde i institucije, već je potrebno standarde institucionalizirati", objasnio je on, dodajući da je potrebno učešće svih stanovnika Kosova i da se rec "bojkot" mora izbrisati iz političkog rečnika.

(Beta)